

An Gannas

© 2013

Berdh Nowydh 2013

Niver 443,
mis-Du 2013
© gwirbryntyans mis-
Du 2013; dyllys gans
Kowethas an Yeth
Kernewek
ISSN 1469 705X

Rag an Dydhlyver 2014:

Nebes an verdh nowydh degemmersys dhe'n Orsedh yn Pennnrynn: a-dryv, a- gledh, Nicholas Hart (Sen Neot), Simon Margetts (Dinas), Tassy Swallow (Porthia), Roger Radcliffe (Breanek), Delia Brotherton (Porthia), David Trethewey (Truru).

A-ragdha, a-gledh: Angela Renshaw (Truru), Annabelle Read (Lulynn), Edwina Dorman (Loundres), Bardh Meur Maureen Fuller, Mike Cawley (Sen Mowgan), Patricia Tremain (Lannstefan), Carlene Woolcock (Soth Ostrali), Heather West (Kelliwik)

Nyns eus y'n skeusenn an verdh nowydh erell: Ani Saunders (Kardydh), Robin Menneer (Eglossankres), June Whiffin (Victoria, Ostrali), Pam Lomax (Lulynn), Richard Evans (Pennsans/Kenya).

(skeusenn gans Gareth Parry)

**An Bennseythun
Gernewek 2014**, restrys
gans **Kowethas an Yeth
Kernewek**, a vydh synsys
dhe'n 4a, 5es ha 6ves a vis-
Ebrel.

Dy'Gwener an 4a a vis-
Ebrel a vydh ynwedh
termyn rag omassaya rag
an apposyans war anow.

Pan vydh restrys
manylyon, pella
derivadow ha formow
omrolya a vydh dyllys yn
An Gannas, kyns pell dell
on ni sur.

Y'n dyllans ma

folennow 2-3: Gwydhenn Nadelik;
 folennow 3-4: Lyther a Alban;
 folenn 4-5: Bardhonek ~ An Ki;
 folennow 5-6: Hwedhel ~ Tresor
 Trenkromm;
 folennow 6-8: Pregoth Goeldheys;
 folennow 8-9: Ynys Pedrevan;
 folenn: Kowethas ~ Nowodhow;
 folennow 9-10: Radyo an Gernewgva;
 folenn 10: Servisyow Eglos;
 folenn 11: Krowseryow;
 folenn 12: Piwas; Kowethas; Kesva.

Gwydhenn Nadelik gans Jennifer Capper

Dy'goel Stoel yw po an dhewdhegves nos – termyn rag kemmeres a-ves afinansow Nadelik - presep, sterennow, kadonyow a baper, hag yn tevri sabenn nadelik gans oll hy 'naswydhyow'.

**Gwydhenn
Nadelik**

Y'n dydhyow ma agan sabenn yw gwydhenn a govyow. Yma ynni eligow ha kleghi a blastek a brenas ow mamm a-dro dhe vlydhen 1957 pan igoras Woolworths dhe'n kynsa torn yn Truru.

Yma afinansow prenek a-dhiworth Almayn ha Pow Swis – agan kottha myrgh yw trigys ogas dhe Zurich, afinans a gala res gans kowethes trigys yn Slovaki, afinans a leuvbann a brensyn yn Norgagh, afinans a alkan diworth marghasva yn Statys Unys y'n vlydhen 1983 ha ni ow triga unn vlydhen yn Pennsylvania - ha lies kovro arall. Mes an afinans an kottha ha'n moyha drudh yw gwrys a gartenn. El yowynk yw, gans gols du, pows owrek, eskelli gwyr hag yn hy diwleuv hi a syns kantol hir. Res veu dhymm nans yw lies blydhen gans Peggy Pollard. Pur yowynk en vy, mes kov krev yw hwath. Ow mamm ha my, ow howethes Christine ha'y mamm ynwedh galsa dhe'n benneglos yn Truru rag oferenn arbennik rag fleghes. Oferenn dohajdhyweyth mis-Kevardhu o. Pan dheuthen yn-mes tewl o an ebron mes yth esa oll an lugern y'n dre ow terlenetri - gwel hudel rag fleghes yowynk. Peggy o trigys ogas dhe'n benneglos, yn Stret Pydar. Ni oll a dhehwelis dhe'n chi rag diwes ha boes ha rag kana. Y'n dydhyow na chi joriek o 91, Stret Pydar. Y'n dydhyow ma, gwerthji Boots an kymyst yw ev. Nyns o trigys Peggy y'n chi dien. Teylu arall o trigys yn rann – kegin ha golghva o rynnys. Peggy hy honan o trigys dre vras yn stevell vras.

Martesen nyns o mar vras dell dybav? Mes res o bos nebes bras, drefenn bos moes vras yn kres an stevell, ha gweli-dydh ha nebes kadoryow. Ogas dhe'n daras yth esa telynn – drefenn bos Peggy telynnores Gorsedh Kernow. Orth an fos hir a-gledh dhe'n daras yth esa silhouettys a nebes kowetha yowynk.

Drefenn bos an chi joriek yth esa fenester valek. A-dherygdhi yth esa efander hag ynno y sevis an wydhenn Nadelik afinys gans lies eghenn a afinans. Onan anedha o an el ma. Meur

ow delit pan gemmeras Peggy an el diworth an wydhenn ha'y ri dhymm. Nebes koth yw an el lemmyn mes pub blydhen yma ev war agan gwydhen nadelik – kov drudh a Peggy ha Truru goth.

Lyther a Alban

a-dhiworth Yowann Byghan

(agan kesskrifer arbennik albanek)

An dhuwow goth yn Alban, Rann 2

Cailleach (leverys *ke-lagh*) yw hanow duwes a'n termyn eus passyes hag yw kevys po aswonnys yn lies hanow-tyller ha lies henhwedhel teythyek yn Alban. Hy a yll bos kuv ha larj, mes hy a yll bos ynwedh fell ha hager.

Herwydh henhwedhel a Appin, orth dalleth an gwenton an dhuwes a wra skrija hag oulya, ha'n bleujennow ha'n delennow ow fetha hy ergh ha'y rew:

*Dh'fhàg e shios mi, dh'fhàg e shuas mi,
Dh'fhàg e eadar mo dhà chluais mi,
Dh'fhàg e thall mi, dh'fhàg e bhos mi,
Dh'fhàg e eadar mo dhà chois mi!*

I a dhiank a-ugh dhymm, i a dhiank a-

woeles dhymm,

I a dhiank ynter ow dewdroes vy,

I a dhiank a-dherag dhymm, i a dhiank a-dhelergh dhym,

I a dhiank ynter ow dewdroes vy!

Henhwedhlow an ynys Tiree a lever bos an ynys vyghan na lys an dhuwes, ha kerrek an ynys hy mebel. Yma'n troboll-mor meur y les *Coirebhreacain* (Corryvreckan) yn ogas: omma an dhuwes a wolgh hy dillas, ow kwaya an mor gans hy bysies kowrek. Tyller arall hag a omwra bos lys an dhuwes yw an koeswik Mar ogas dhe *Obar Dheathain* (Aberdeen). *Clacharan na Caillich Bheur* (meyngamm an *Cailleach* veur) yw hanow teythyek Dowrlamm Connel dhe benn Loch Etive, le may wra an dhuwes kuntell hy greow tarosvannus rag eva. War benn Ben Duirinish yma tollow koynt ha bras yn kerrek an menedh, hag yw herwydh an henhwedhel *Cruidhean* (olow-garn) *na Caillich*, le may diras hy margh tarosvannus wosa lamma a-dhiworth Ben Cruachan nebes mildiryow a-bell. Dhe *Acha-nan-ba* (ow styrya gwel an bughes) ogas dhe Benderloch yn Appin, yma kewyow koynt henwys *Dabhaichean na Caillich*, henn yw kerynyow-keus an dhuwes.

Coirebhreacain

Lies karn a gemmer y hanow a-dhiworth an dhuwes. *Cailleach* Point war

an ynys Mull po *Muile* yw *Carn na Caillich*, le mayth esa an dhuwes ow kuntell meyn rag drehevel pons ynter *Muile* ha'n tir meur mes lovan hy hanstell a omderrys. Hy a furvyas Beinn Vaichard yn *Siorrachd Ros* (Ross-shire) y'n keth maner. Y'n keth konteth, hy a with rysyow an avon Orrin, yn unn hwilas tremenysi rag aga beudhi. Hy a furvyas Loch Awe ha Loch Eck yn unn omdhisevel ha trebuchya gans hy dewdroes kowrek. War leder an menydh Schiehallion yn Perthshire, an dhuwes a assayas aras, ha'n karn ena yw henwys *Sgrìob na Caillich* yn *Gàidhlig* po *The Old Wife's Furrow* yn rannyeth Scots an ranndir. Yma *Beinn na Caillich* war *An t-Eilan Sgitheanach* (Skye) ynwedh: omma an dhuwes a labydhas duwes arall war an ynys Raasay.

Na Cailleach yw Myghternes an Gwav. Hwath y'n dydhyow ma, lies tiek albanek a wra dolli-ys (kepar hag yn Kernow), mes a-wosa ev a wra y dewlel yn prasow tiek arall na wrug treghi y drevas hwath. Dhe'n diwettha tiek (henn yw, an moyha diek po lent), yth yw res gwitha an dhuwes y'n dolli-ys dres an gwav oll, ha charj euthek bras yw henna, awos fellder an dhuwes.

Dolli-ys

Kesstrif Gorsedh Kernow Bardhonek

Philip Chadwick a waynyas kynsa piwas y'n kesstrif 2013 gans an bardhonek ma:

An Ki

Ogh, my a gar neb unn dama
Benyn yowynk, teg, rych hag a vri;
My a gar hy diwvronn ha titel
Ha hy hanow hy honan hyhi
Mes, ogh ha tru, pandr'a wrama?
Ny garav vy vy an ki!

Hy hi, hy hi, hy hi, hy hi,
Hi hi hy hy honan hyhi

Tanow ha plos yw ha flerek
Hag y fynn ev ow tybri rag li
Awos ow bos teg ha keherek
Ha gwell aresso yn tevri.
Dar! Ke dhe ves 'gi, ke 'gi!
Ogh, my a vynn kegi an ki!

Hy hi, hy hi, hy hi, hy hi,
Hi hi hy hy honan hyhi

Demmedhys ov vy gans an dama
Gans hy rychys ha titel ha bri
Mes pubtydh oll yma drama
Gans hy hi hy hy honan hyhi.
Ogh ha tru, dar, pandr'a wrama?
Ny vynnys demmedhi an ki!

Hy hi hy hi, hy hi hy hi
Hi hi hy, hy honan hyhi

Soweth re verwis an dama
Mar drist o yn tevri
Mes tristans yw dres eghenn
Na vydh travydh ragovy
Ma's- Gast! Ogh, pandra' wrama? Dar!
Res yw dhymm gwitha an ki!

Hy hi, hy hi, hy hi, hy hi
Hi hi hy, hy honan hyhi

Marow yw lemmyn an venyn
Gans hy thekter ha hwekter ha bri
Yma'n ki na prest ow karma
Hag ow plamya an dra orthiv vy!

Hy hi, hy hi, hy hi hy hi
Hi hi hy, hy honan hyhi

Ha finweydh yw dhe'n drama...

Wel,

Y hallav kara an ki.

Hy hi hy hyhi, hy hi hy hyhi
Hy hi hy, hy hi.hy hyhi.

Lyver Nowydh

Henwyn Tyller Pennrynn kuntellys ha styrys gans **Pol Hodge** re beu dyllys gans **Kesva an Taves Kernewek**.

Ynno yma rol a henwyn – tylleryow ha pobel - y'n ranndir ma le may feu synsys an Orsedh hevlyna, keffrys ha notennow war an gwariow skrifys yn Kollji Glasnedh.

Kost £3, ISBN 978-1-908965-04-2.

Tresor Trenkromm treyls gans Mary Sutcliffe

treyls hag amendys diworth '*Cornish Folklore*' gans Robert Hunt, dyllys gans Gwask Tor Mark.

Yth esa trigys ogas dhe Vre Trenkromm, den boghosek, Charley y hanow. Drefenn y vos garow yn y vaner, henwys o ev Charley Chorlek. Galsa unn jydh dhe varghas y'n dre ha

gorthugherweyth yth esa ev a'y esedh yn kornell an diwotti, ow koslowes orth kyhwedhlow. Unn den esa ow terivas an spyrysyon dhe gudha pup-prys aga thresor y'n karn war warthav Bre Trenkromm. An den ma a leveris bos an spyrysyon, po 'tus vyghan', pur fel ha disonest ha peskweyth may kollo tus dhenel aga thraow talvosek po gul bargaen a bris, an spyrysyon a lader rann a'n tresor hag a-wosa, yn-dann gel, i a'n rann yntredha.

Yth esa pup-prys edhomm a arghans dhe Charley hag ev a erviras kavoes tresor an spyrysyon. Ev a borthas kov a wedhwes goth trigys yn chi yn le dibobel, Chi an Hwel y hanow. Gour an venyn goth re bia ledhys y'n bal hag y leveris y wedhwes o gwragh, drefenn hi dhe vos skentel gans erbys. Meur a dus a bysi kusul dhiwotti pan ens poenvosek.

Charley a sywyas an fordh wius dhe growji ynyal Chi an Hwel ha bonkya yn ughel orth an daras. An venyn goth, Maggie hy hanow, a grias 'Piw osta?'

'Den hepken a vynn kavoes dha weres,' a worthybis Charley. Maggie a igoras an daras ha Charley a omherdhyas a-bervedh.

'Py par gweres a vynn'ta?' yn-medh Maggie. 'Osta klav?'

'Nyns ov vy klav,' ev a worthybis, 'mes pur voghosek! My a vynn kavoes tresor an spyrysyon ha res yw dhis ri gweres dhymm.'

'Henn yw kevrin peryllus,' a worthybis Maggie.

'Mes ty a woer an kevrin ma,' yn-medh Charley ha peryllus vydh ragos denagha y dherivas dhymm.'

Maggie a wodhva hus mes bythkweth

ny wrug hi devnydh anodho ha prederus o hi yn y geveer, mes ynwedh hi a borthas own a Charley. Hi a gemmyskas an diwes hudel ha'y brofya dhe Charley.

'Yv, ty dha honan, yn kynsa!' a erghis ev yn harow. 'Res yw dhis previ dhymm ev dhe vos salow.' Ytho Maggie yn kynsa a lonkas ganowas a'n kemmysk ha, wosa nebes mynysennow, Charley a evas an remenant.

'Mar kavav an tresor, ena my a wra pe dhis,' yn-medh ev, yn maner dheskernus.

Ev a fistenas dhe-dre ha kavoes y bal ha pigell. An loer a splanna yn ylyn ha kler pan dhrehedhas ev an karn war Vre Trenkromm. Ev a oberas pols ow palas yn-mysk an karregi, mes a-dhesempis gwyns dhiworth an howlsedhes a dhug kम्मol du ha kudha an loer. Tewal dres eghenn o oll an vre. An daran a dhallathas grommya; an tewlder a veu terrys gans an lughesennow hepken ha war euryow a enowis an karregi. Yn browagh, Charley a asas dhe goedha y bal. Ny ylli oberi yn tewlder. Mes ena ev a dhyenas yn skruth. Dhiworth pub fols y'n karn yth esa golowys munys ow tos, kettetp degys gans spyrys byghan. Hag ynwedh, yth esa kettetp anedha ow toen neppyth owrek: hanafow, bathow, breghelligow, bysowyer. Yth esa routhow dres nivera anedha. Yn kynsa, byghan ens i mes pan nesons i Charley, i a dhallathas moghe aga braster bys may havalsons i kepar ha kewri. I a dhrehevis aga dornow ha mires orth Charley gans godros; Charley a drelyas ha fia, ow kasa y bal ha pigell war y lergh.

Ha henna ow hwarvos, Maggie, yn stevell unnik hy krowji a alhwedhas hy daras, lowen drefenn bos Charley diberthys. Hi a worras keunys war an tan

ha gorwedha yn hy gweli. Hun down a's fethas. Mes wosa hanternos, hi a igoras hy dewlagas, ha, dell hevelis dhedhi, dhiworth an oeles ha dhiworth an daras alhwedhys ha'n fenester degys, yth esa ow tos elvennow munys a wolow. Ena hi a gonvedhas kettetp golow dhe vos degys gans spyrys byghan. I a omguntellas oll yn kylgh war strel an oeles. I a gemmeras, mes a'ga foketow, bathow, bysowyer, brochys. I a gevrannas aga freydh yn parthow kehaval. Maggie a wortas pur gosel yn hy gweli, ow mires orth an dus vyghan a-dhann hy holghes. An tor' ma ny dhihevelebis an spyrysyon aga braster. Onan anedha a leveris, 'Res yw dhyn ri neppyth dh'agan ostes kuv, rag le salow dhe gevranna agan tresor.' Hag i a worras nebes bathow war voes vyghan ogas dhe'n gweli. Ena i oll eth mes a wel an chymbla war-vann.

A-dhiworth an nos na, an dus vyghan a dho yn fenowgh dhe growji Maggie avel kuntellva dhe gevranna aga freydh. Pup-prys i a asa arghans rag Maggie ha hi a vywa attes dres lies blydhen. Mes bythkweth ny dho Charley rag kusulyans gensi.

Pregoth Goeldheys gans Ken George

Chapel Sen Iv, an 15ves a vis- Gwynngala 2013

Ass yw da unnweyth arta bos omma yn Chapel Iv, ow mires orth an bern bras a daklow arayys a-ragon, hag a-rag an alter a Dhuw. Pup-prys an dra an splanna, dhe'm brys, yw an torth owr a vara gwrys yn roeth a vanal ys. A nyns yw hemma sprusenn an goel? Dell gensyn y'gan dew hymna kynsa, an goel yw kresennys war an drevas a ys, hesys

ha tevys dhe wul bara. Goel an deys yth yw, deys leun a ys.

Mes pan ith vy avel flogh dhe wonis Goeldheys, yth esa pup-prys yn-mysk an froeth ha'n pythow da unn dra dhihaval, neppyth du. Pyth o henna? Glowenn yth o, tamm glow bras lowr. Nyns yw glow haval orth an taklow arall war an alter. Kyn teuth glow yn kynsa le diworth gwydh, an gwydh na a devis nans yw moy es 300 milvil vlydhen. Ny yllir plansa gwydh rag kavoes moy a low. Ha sur lowr ny yllir y dhybri. Ytho, prag yth yw kevys glowenn omma?

Sur lowr an tybyans kavoes glowenn yn Goeldheys a dheu diworth an 19ves kansblydhen. Y'n eur na, glow a vedha leskys rag gul nerth yn gweythvaow hag yn chiow. A-wosa y fedha leskys ynwedh rag gul tredan. Tybyans lies den y'n kansblydhen na o Duw dhe lenwel an norvys a voen dhe vos palys, keffrys hag enevales dhe vos ledhys. Lemmyn y hwelyn dhe well mabden avel gwithyas rycheth an norvys. Ny wra tus na fella ladha morviles (marnas an Nihonyon). Tus a ladh broghes y'n eur ma, mes hemm yw ken hwedhel.

Pan dhallethyn prederi orth glow, nyns eson namoy yn bys ammeth. An tiek da a with y dir yn studh kempenn, rag may hyll an dor ri liesplek. Mes balyow glow a wra gwastya an tir. Nans yw mis yth esen yn Alban, yn Grogys Kresek dell leverir, ow vyajya yn karr yn nos. Kynth o tewl, y hyllis godhvos desempis pan dheuth dhe dir glowek. Ena nyns esa parkow ys owrek. Yn le tirwel kompes, yth esa meur a gneghyow gwrys dre atal glow. My a wovynnas orth lewyer an karr y'ga hever. "Ogh", yn-medh ev, "lemmyn nyns eus y'n ranndir ma bal glow vyth owth oberi; puphuni yw skatt.". Y'n Ruvaneth Unys,

yn 1913 yth esa 3024 bal glow; lemmyn nyns eus saw 10.

Mar aswonnyn nerth an glow, neppyth yw ogas gorfennys, a ny wren keffrys gweles omma balyer a oyl, po hirgrennenn merkys 'gass-dor'? A wren ni ystynn Goeldheys, ha gul gras rag fentyenyow nerth? Kavoes tamm uraniom y'n chapel a via kales, my a'n avow; mes yma moy a nerth ow tos a'n moen na ages a low.

Mes pan brederyn, yma seulabrys nerth an gewer kelmys gans Goeldheys. A ny wrussyn kana a-dro dhe 'awelow teg ha howlsplann'? Nerth an Howl re vedha pup-prys ow kul adhves an frutys. Nyns yw saw a-gynsow, gans teknegieth nowydh, may wrussyn y dhevnydhya war-ewn rag gul tredan.

Ha fatell via gans nerth an gwyns? Melinyow-gwyns yw pur hengovek, rag mala an ys. Mes lemmyn, dell wodhon ni oll, yma moy ha moy a dredanvaow-gwyns bos sevys. Kernow o an kynsa le y'n Ruvaneth Unys may fons gwrys, nans yw moy ages ugens blydhen; melinyow-gwyns byghan. Nyns esa meur a dus er aga fyinn (marnas war Woenyow Nanssyns). Mes lemmyn an re byghan yn Krows Viwlann yw gyllys, hag y'ga le y hwelyn re marthys brassa. Lies den a grodhvol orth melinyow-gwyns, ow leverel nag yw sur lowr krevder an awel. 'An gwyns a hwyth le may fynno' yn-medhons i; ny yllir kavoes fydhyans ynno. Moy es henna, tus a syns an melinyow dhe dhistrui teker an tirwel. Gwell yw gansa gweles melinyow-gwyns y'n mor ages war an tir. Pandr'a brederowgh hwi? Ragov vy ow honan, gwell yw genev gweles melinyow-gwyns ow treylya ages touryow dir ughel gans linennow tredan.

Mes gyllys ov lemmyn re bell diworth ow govynn kresek: mars yw gwiw kavoes glowenn omma, avel kannas nerth, a nys yw gwiw ystynn Goeldheys dhe fentyow erell a nerth? Yw an dyffrans ynter boes ha nerth mar dhiblans? My a grys nag yw; yma kerri-tan hag a lesk disel diworth plansow, hag yma plansow leskys rag gul tredan.

Ytho, res yw gul gras dhe Dhuw a'n argerdh marthusek dredho may fydh plansow ow tevi; ha, dell gensyn, a'n 'awelow teg ha howsplann ha glaw klor' a wra an aneth ma. Ny hwer hemma war gen blanet a-dro dhe'n Howl. An planet ma a veu res dhyn yn kendon gans Duw. Gwren ni, avel gwithysi, y synsi yn studh gwiw.

Ynys Pedrevan derivys gans Lilian James

Lilian a ros areth yn 2005 a-dro dhe Mary Phillips Watson, selys war lyver henwys *Lizard Island* (Ynys Pedrevan) gans Jillian Robertson. An hwedhel ma re beu treyls yn Kernewek gans Lilian ha'gan towl yw dyllo an keth istori avel kevres dres an misyow a syw.

Devedhys dhe Ostrali

Wosa tri mis hir i a dheuth dhe Maryborough, Tir an Ruanes dhe'n seythves war ugens a vis-Gortheren 1878.

Ha hi ow kerdhes war dir ostralek dhe'n kynsa prys, Mary a omglewas ankoth yn mysk an bobel enesik neb a sevis yn kosel ow mires orth an dus a-dhiworth an gorhel, an kynsa termyn may hwelas Mary an bobel enesik ma ha hi a omglewas avel estrenes hag ankoth y'ga hever hag yn kever aga thaw.

Maryborough dhe'n termyn na o tre

vras gans fordhow mostedhesek ha ledan, lies gwerthji, lies chi ha lies drehevyans. Porth rag Gympie o, le may fia kevys owr. Lies gour a dheuth diworth an ranndir na rag hwilas gwreg mes nys esa chons dhedha gans Mary.

Maryborough a-dro dhe 1886

Yn kynsa an teylu o trigys yn ostel y'n dre kyns mos dhe dyller byghan le may prenas ha gwertha Thomas gwarthek. Pup-tra o dihaval diworth Kernow ha'n teylu a gemmeras termyn hir rag ervira mars o an pow an keth.

Mary a vynna dalleth skol brivedh y'n ranndir mes yn kynsa res o dhedh diskwedhes testskrif a'y genesigeth. Gans fydhians hi eth dhe'n soedhva-over ow kodhvos bosh y ober-skol splann.

'Py hanow os?' yn-medha n soedhek yn lymm.

'Oxnam – Oxenham,' Mary a worthybis.

'Nyns yw dha hanow Oxnam ha nys yw Oxenham. Dha hanow yw Phillips,' a besyas an soedhek.

'Nyns yw! Nyns yw! Oxnam yw,' yn-medh Mary ughel hy lev.

Ytho wor'tiwedh Mary a wodhva an gwiryonedh, an gorthyp dhe'n govynn re woynnsa dh'y mamm nans yw lies blydhen.

Methek o Mary yn kever henna; yn kynsa ny veu res kummys dhedhi dalleth skol. Byttegyns wosa lies seythun leun a dristans hag ow mos dhe'n soedhva-ober, Mary a veu res kummys dalleth skol brivedh rag mowesi.

Kowethas an Yeth Kernewek Nowodhow a-dhiworth Peder Burton

Yn kynsa, nowodhow a-dro dhe ragdres An Hay. Del wodhowgh, yma'n Kowethas ow kul tamm ober displegyans yn An Hay ha, ow sywya godrik y'n dreveglos rag fondya kestavow gans tus ena, my eth dhe Yeth an Werin klass An Hay le mayth unverhas bodhogyon dhe oberi genev ow ri gweres rag skodhya an bagasow ha negysyow divers y'n dreveglos. Gwerthjiow, an diwotti, an bagas gwari leel ha'n aspioryon re beu kestevys ha ni re avonsyas unverheans a-dro dhe nas an skodhyans a vynnons y gавos. An meni y'n bagas gwari a wra vysytya Movyans Skolyow Meythrin rag kavos tybyansow a-dro dhe wul devnydh a Gernewek y'aga gwriansow ha my res eth dhe Skol Pennsans gans Mike Tresidder dhyworth MAGA, le mayth unverhas dyskatoryon dhe kusulya an meni yn Skol Gemeneth An Hay. Ytho, my a vir yn-rag dhe dhisplegyansow pella dres an misyow a sew.

Yn Lanneves arta, yma konsel an pluw owth assaya drehevel nebes arwodhyow diwyethek a-dro dhe'n dreveglos – an kynsa a vydh, martesen, nowydhheans a arwodh a dhiskwa dalleth Fordh an Sens.

An Kowethas a wra synsi kevewi kyns Nadelik yn Bragji Skinner yn Truru an 21a a vis Hedra gorthugherweyth. Hemm yw dhe gавos arhans yw kehalval orth an arhans bysys yn profyans dhe'n *Heritage Lottery Fund*, rag oberi gans tri hemeneth gernewek ow kuntel hag ow konvedhes henwyn tyller ha teylu leel kernewek. Budh dhyworth gwerth a gorev y'n kevewi a vydh argevrys dhe'n

Kowethas ha, del waytyn, pan redyowgh hemma an brassa rann a dokynyow a vydh gwerthys. My a wra gweles nebes ahanowgh ena, del waytyav.

Soweth, ow hevambos gans an Kowethas a worfennas an 21a a vis Hedra, ha ny veu possybyl kavos arhasans rag ystyn ha pesya gans an ober ma. Ni re gestavas orth lies fenten a arhasans mes ny vynna nagonan skodhya gwriansow displegyans kemeneth a avonsa an yeth kernewek. Byttegyns, an *Lottery Heritage Fund* re dhiskwedhas bern a-dro dhe ragdres dhe oberi gans tri hemeneth gernewek ow kuntel hag ow konvedhes henwyn tyller ha teylu leel kernewek, del veu menegys a-wartha. Y pesyn gans ober an profyans na ha my a wayt y fydh sewen hag y hallav gwitha kestav gans an Kowethas ha'y eseli war neb kor.

Rag rol an bagasow Yeth an Werin, gwel An Gannas mis-Hedra. Soweth nyns eus spas dha'ga dastyлло yn tien omma.

Radyo An Gernewegva Nowodhow Da a-dhiworth Matthi Clarke

£5000 rag Kernewek awos

Crowdfunder.co.uk

Pan dhallathis vy owth oberi gans Kernewek nans yw 23 blydhen, nyns esa kesroesweyth. Byttegyns, hunrosa a wren vy a brys pan vo chons a wul towlennow radyo y'n taves. Yth esa y'n eur na saw 'Croder Croghen' der BBC Radyo Kernow. Nyns o an dowlenn na saw nebes a'n taves gorrys a-ji towlenn der Sowsnek war destenn a'n wonisogeth. Wortiwedh, an dowlenn BBC a hedhis, ha dalleth 'An Newodhow' a wrug Rod Lyon. Yma an dowlenn na ow pesya

hwath, pypm mynysenn hy hirder pub seythun. Ha nys eus moy es henna y'n yeth der an ayr.

Ytho, nans yw seyth blydhen, my a dhallathis podkast henwys 'Nowodhow an Seythun'. Homm o towlenn verr seythunyek gans teyr mynysenn a nowodhow. Ena y tybis bos tybyans da dhe hirhe honna, hag yndella veu genys 'Radyo an Gernewegva'.

Rann vras an tybyans a-dryv dhe'n dowlenn war-linenn ma o ri dhe dus chons pub seythun a woslowes orth an taves heb Sowsnek devnydhyes. Orth an keth prys, yth esen vy ow klappya gans tus war destenn a gavoës fordh may hallo bos genys 'Kernewegva'. Y teuth hemma yn-mes a vyaj dhe Iwerdhon rag an PanKelttek ha gweles bywnans y'n Gaeltacht. Hag ottena an skila rag henwel an dowlenn 'Radyo an Gernewegva' (kepar ha 'Radio na Gaeltachta).

RanG a dhallathas gans unn podkast a ugens mynysenn. My a's hirhas dhe hanter our dhe'n nessa seythun. Nans yw nebes misyow, hirhes veu arta dhe unn our.

Dres oll an termyn ma, skoedhyes veu an podkast gans gweres Ben Bruch hag Albert Bock. I a witha an wiasva heb edhomm dhymm a dylli arghans vyth. Byttegyns, my a erviras bos edhomm dhe RanG gwellhe pub tra ha kavoes gwiasva drehevys yn soedhogyl ha gans app klappkodh. Ytho, my a omwovynnis y'n py le a yllis kavoes arghasans.

Y'n gwella prys, lonchyes veu y'n kettermyn 'Crowdfund Cornwall'. My eth dhe weles an den a-dryv dhe'n project ma gans Jenifer Lowe orth ow thu. Ena, ni a dhrehevis project ha lonchya kaskyrgh war-linenn dhe sevel £5000 rag drehevel gwiasva RanG nowydh. Ha meur ow marth, yth esa skoedhyans bras, ha ni a gevis an

arghasans dew dhydh kyns an linenn-varow.

Hwath y hyllir gweles agan projekt war-linenn dhe:

www.crowdfunder.co.uk/radiokernewek.

Lemmyn, res yw dhyn drehevel an wiasva ha displegya an gonis Radyo an Gernewegva pella es kyns. Gonn meur ras dhe bubhuni a'gan skoedhya ha govenek a'gan beus a wellhe frethter a'n taves dre brovia gonis pub seythun rag lies degblydhen hwath dhe dhos. My a dal godhvos gras bras kyns oll dhe: Roger Curnow, MLM, Elizabeth Murfitt, Phil Geraghty hag Antony Best.

Servisyow Eglos dydhyas avisys

An Revrond Jane Kneebone a dhannvon kedhlow a-dro dhe servisyow a dheu:

1a mis Kevardhu Eglos Vudhek;
Servis Asvens

15ves mis Kevardhu Chapel Sen Yv;
Servis Nadelik

29ens mis Kevardhu Chapel
Ponsulyen (*Bridge*); Servis Nadelik

5es mis Genver Eglos an Bluw
Lanystyli; Servis Stoel

Pub onan a dhalleth dhe 3 eur.

Pella derivadow a-dhiworth:

Rev Jane Kneebone

☎ 01637 873135

☎ 07966 703924

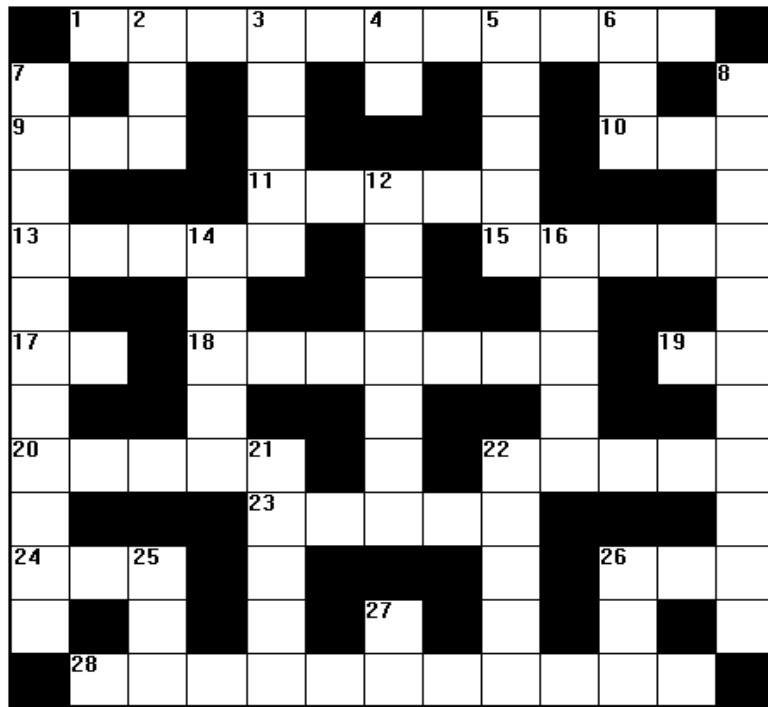
janekneebone@gmail.com

**An Nawbedrek ha Lyther Dhe Stenador 5
a vydh dyllys y'n misyow a dheu.**

Krowseryow Mis-Du

gans Ray Edwards

Kowethas an Yeth Kernewek

Gwiasva an Kowethas yw www.cornish-language.org

Kowethas an Yeth Kernewek yw Alusen Govskrifys, niver 1065527.

Skrifennyas an Kowethas yw Tim Hambly, 12 Stret an Duk, Lannstefan Wartha, Kernow, PL15 8HD ☎ 01566 773716,

skrifennyas@btinternet.com

An Gannas ISSN 1469 705X yw dyllys pub mis gans Kowethas an Yeth Kernewek. An pennskriker Graham Sandercock, yw lowen degemmeres erthyglow dh'aga dyllo yn furvas *Word* der e.bost:

grahamsandercock@blueyonder.co.uk

Kost an ragpren yw £20 an vlydhen ha gans hemma eseleth Kowethas an Yeth Kernewek

An Gannas yw pryntyas yn Kernow gans Precision (Kewerder), Lyskerrys.

a-dreus:

1. Unyans gour gans benyn (11)
9. Askorr (3)
10. Tythya .(3)
11. Skrifys yw worstalleth lyver (5)
13. Ordena (5)
15. Kevambos (5)
17. Toul rag dybri ganso (2)
18. *Kewsel*: kynsa person islavarel. (7)
19. Degemmers heb y brena (2)
20. Ev a with an chi orth yeynder mes ev a igor may hallo den dos a-bervedh (5)
22. Desirya yn fras (5)
23. Wosa kynsa (5)
24. Edhen a gan y'n nos (3)
26. An howldrehevel (3)
28. An keth oynment ma a skoellyas warnav rag ow hi a'n gwrug dre gerensa (PC 548) (11)

war-nans:

2. Diwweyth peswar (3)
3. Attendya (5)
4. Nyns yw drog (2)
5. Onan war bub tenewenn (5)
6. Pan yw tewl (3)
7. 2001 bys yn 2100 (11)
8. Prydydhieth (11)
12. Platt (7)
14. Nivera (5)
16. Perthi kov (5)
21. Uskis (5)
22. Pors (5)
25. Tros (3)
26. *Bos*: tressa person anperfeyth (3)
27. An mis ma (2)

Gorthybow dhe'n krowseryow mis-Hedra 2013

Piwas rag Gonisogeth Kernewek

Keslowena dhe Mike O'Connor (rakker ha krowder) ha Barbara (telynnores) wosa gwaynya aga rann yn piwosow predennek, Gwryth Lies-Art, gans 'Return to Lyonesse'. Budhologeth dha rag ilow ha lyenn kernewek yn kesstrif yw haval orth BAFTAs yn bys an rakkoryon.

Kevywi Kowethas an Yeth Kernewek

An Kowethas a wra synsi **Kevywi Kyns Nadelik** yn stevel hwarvosow **Bragji Skinner** yn Truru **dy'Yow an 21a a vis-Du** ynter 7.30 ha 10.30 gorthugherweyth.

Kost an tokyn yw £5, synsys ynno pasti heb kost. Y fydh ilow ha bardhonieth avel didhan ha'n budh dhiworth pub pinta korev gwerthys a vydh res dhe'n Kowethas - ha rakhenna res porres yw dhe evoryon korev bos ena.

Mar mynnowgh dos danvonnewgh dhe Beder:

pederkowethas@gmail.com

ow leverel mar pydh gwell genowgh pasti gans po heb kig, hag ev a wra ragerghi tokyn ragowgh a yllowgh y be orth an daras. Strothys yw an niver a blasow ha rakhenna y fydh kas a 'gynsa devedhys, kynsa dyghtys', ytho na hokyewgh!

Kesva an Taves Kernewek: Apposyansow 2014

Yma dasskrif a steus an apposyansow yn gwiasva an Gesva orth:

www.kesva.org

Kynth yw henwys 'Steus 2013' (blydhen hy askorrans), pub apposyans orth pub nivel a vydh settys herwydh an steus na yn 2014 (hag y'n blydhynyow a syw).

Yn arbennik yma ynni kedhlow a-dro dhe'n lyvrow settys rag an paper lyenn 4a gradh y'n blydhynyow 2014 ha 2015.

Kesva an Taves Kernewek: Dydh Dyskadoryon

Hemma a vydh synsys an 9^{es} a vis Du 2013 dhe Stevell Trelawney, Lys Kernow, Truru.

An dowlenn servadow:

10.30 Dynnargh hag

igerans soedhogel

11.00 Rael Harvey

11.30 Pat Parry

12.45 Prys Li (Mar pleg, doru hemma dha honan).

13.30 Kows Pol Hodge

15.00 Kedhlow ha Gorfenn